

външнополитическата дейност на българите през 60-те години на XIX в.⁸ В своята иначе сладкодумно и умно написана монография Ив. Илчев отделя сравнително по-малко внимание върху българските външнополитически инициативи преди 1878 г. и не се спира специално върху външнополитическите изяви на Гр. Начович и М. Балабанов през 1869 г. В изложението му се чувства известно недооценяване на усилията на възрожденските българи във външнополитическата област. А студията на Кр. Шарова по думите на самата авторка "е само кратък преглед на външнополитическата дейност на възрожденската българска интелигенция, предшестваша и съпътваща събитията от 1876 г."⁹ Настоящата работа има за цел да се спре само на един момент от външнополитическата активност на възрожденските българи през 1869 г., свързана с участието на М. Балабанов в нея.

* * *

В средата на 60-те години в международните отношения отново излиза на дневен ред въпросът за съдбата на балканските народи, провокиран този път от въстанието на гръцко население от о-в Крит (1866-1869 г.). Събитията стимулират раздвижването на духовете, започнало както вътре в България, така също, и дори още повече, сред емиграцията в Румъния, Южна Русия и в Цариград¹⁰. Преминаването на четите на П. Хитов и Филип Тотю през 1867 г. и на Хаджи Димитър и Ст. Караджа през 1868 г. става причина и подтик за идейно избистряне на различни по своя характер и идейна насоченост политически програми¹¹. В края на 1868 г. обаче кризата в Гърция и на о-в Крит започва да затихва под натиск на Великите сили, а при подготовката на конференцията в Париж западните дипломатически представители категорично отказват да разискват въпроси различни от гръцко-турския конфликт и дори промените в статута на о-в Крит не са обсъждани¹². По този начин въпреки пролятата кръв и дадените жертви за пореден път съдбата на българите в пределите на Османската империя също остават извън полезрението на Великите сили.

Именно с цел да популяризират българската национална кауза и да се смекчат, доколкото е възможно, неблагоприятната конфигурация на силите, "старите", групирани около Добродетелната дружина, изпращат в края на 1868 г. прошение до международния дипломатически форум в Париж. Основното искане в него е за предоставяне на "автономия с национална администрация", "народно събрание, избрано с всеобщи двустепенни избори" и губернатор, одобрен от събранието и утвърден от султана¹³. Едновременно с изпращане на прошениято до Великите сили е отпечатана и специална брошура, предназначена да запознае и европейската общественост с българските искания¹⁴. Пак по това време Григор Начович отпечатва в Лайпциг друга брошура¹⁵, която прави по-аргументирана защита на исканията, залегнали в официалния документ. Прошениято и брошурата са пространно коментирани на страниците на българския емигрантски печат в Румъния и намира отзвук в някои румънски и европейски издания, както и в дипломатическата кореспонденция¹⁶.

Едновременно с тях и, както ще стане ясно по-долу в хода на изложението, във